

Asia: VN/3920/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen laadun edellytyksistä (1 §)

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutusta säädellään tarkemmin, kuin mitä nyt säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (§59) ja laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (18§).

Pykälän 1 momentti perustelee laadun edellytykset ja täydennyskoulutuksen merkityksen hyvin. Lääkäriseura Duodecim kannattaa, että asetuksen avulla tähdätään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutus- ja osaamistarpeiden tunnistamiseen ja täydennyskoulutuksen suunnitelmallisuuteen. Ehdotamme, että ensimmäisessä momentissa kuvattaisiin myös, että hyvin järjestetty täydennyskoulutus on tärkeä osaavan henkilöstön veto- ja pitovoimatekijä.

Laadun edellytyksiä kuvaavassa pykälässä ei kuitenkaan kuvata mitään laatukriteereitä täydennyskoulutuksille itselleen. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim esittää, että asetuksessa edellytettäisiin täydennyskoulutukseksi hyväksyttävän näyttöön ja tutkittuun tietoon perustuva koulutusta. Osaavan henkilöstön oikeaan aikaan antama parhaaseen näyttöön perustuva hoito on avain terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuteen. Näistä elementeistä tinkiminen voi kasvattaa terveydenhuollon kustannuksia. Siksi täydennyskoulutus tulisi nähdä investointina osaavaan henkilöstöön, ei menoeränä.

2. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen määrästä (2 §)

Täydennyskoulutusasetusluonnoksessa tarvittavasta täydennyskoulutuksen määrästä ei esitetä mitään suosituksia tai määritelmiä. ”Riittävä” osallistuminen täydennyskoulutukseen sisältää tulkinnanvaraisuuksia eikä aseta työnantajille selkeitä raameja tarvittavan koulutuksen määrästä. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim pitää epätodennäköisenä, että asetuksen muotoilu lisäisi henkilöstön osallistumismahdollisuuksia täydennyskoulutukseen, sillä hyvinvointialueiden rahoitus pohja on tiukka ja koulutukset ovat jo nyt osoittautuneet yhdeksi yleisistä säästökohteista. Tällaisenaan määritelmää tullaan tulkitsemaan eri hyvinvointialueilla vaihtelevilla tavoilla, mikä tulee asettamaan henkilöstön eriarvoiseen asemaan saavutettavan täydennyskoulutuksen määrän osalta.

Epäselvä määritelmä ei myöskään aseta kannustimia tai vaatimuksia niille työntekijöille, jotka eivät nykyisin osallistu täydennyskoulutukseen. Asetusluonnoksessa kuvattu määritelmä täydennyskoulutuksen määrästä ei myöskään tuo olennaista lisäarvoa siihen, mitä jo säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (§59) ja laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (18§).

Näillä perusteilla Suomalainen Lääkäriseura Duodecim pitää muotoilua ”riittävästä” koulutuksesta riittämättömänä. Suomalaiset ja pohjoismaiset lääkärijärjestöt suosittelivat, että lääkäreiden tulee voida osallistua työpaikan ulkopuoliseen täydennyskoulutukseen työnantajan kustannuksella vähintään kymmenen työpäivää vuodessa. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim esittää, että lääkäreiden täydennyskoulutuksen määrä tulisi määritellä suosituksen mukaisesti 10 päiväksi. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim kannattaa pykälässä nyt kuvattua muotoilua siitä, että tarvittavan täydennyskoulutuksen määrä on riippuvainen työntekijän peruskoulutuksen pituudesta, työtehtävien sisällöstä ja työn vaativuudesta sekä henkilöstön ammatillisista kehittymistarpeista. Siten täydennyskoulutuksen tarve voi yksilöllisesti olla yleistä minimitasoa korkeampikin.

3. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen arvioinnista ja seurannasta (3 §)

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim kannattaa asetuseronnoksessa edellytettävää järjestelmällistä ja nykyistä laajempaa täydennyskoulutuksen seurantaa. Pykälän 1 momentissa esitettävä ”edellytysten luominen osaamistarpeiden arvioinnille ja ennakoinnille” tarvitsisi vielä konkreettisia – mitä hyvinvointialueiden toivotaan käytännössä tekevän?

Asetuksessa kuvataan vähimmäisvaatimukset siitä, mitä tekijöitä täydennyskoulutuksen seurannassa tulee arvioida. Asetuseronnoksen perustelumuiustiossa nämä laatu- ja vaikuttavuuskriteerit on kuvattu esimerkkien pohjalta (”tehokkaampien ja asiakas- ja potilasturvallisempien menetelmien käyttönä, työntekijän ammattitaidon ja osaamisen lisääntymisenä tai laajentumisena. Vaikuttavuutta ja laatua voitaisiin lisäksi arvioida henkilöstön kehityskeskustelujen, henkilöstön osaamisen asiakkaiden ja potilaiden palautteen sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta kuvaavien tietojen ja mittareiden avulla”). Suomalainen Lääkäriseura Duodecim esittää, että tavoitteiden saavuttamiseksi ja vertailemiseksi olisi kuvattava kansalliset ja yhtenäiset koulutuksen laatu- ja vaikuttavuuskriteerit. Lisäksi ehdotamme, että näiden tietojen olisi tulla avoimesti saatavilla. Tämä voisi helpottaa hyvinvointialueiden toiminnan vertailua ja olla kannusteena työnantajille laadukkaan, vaikuttavan ja määrällisesti riittävän täydennyskoulutuksen järjestämisessä.

4. Lausunnonantajan näkemykset asetuksen voimaantulosta (4 §)

Asetus tulee voimaan 1.1.2024, jolloin hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa vuoden ajan. Organisaatorakenteet ovat jo pääosin vakiintuneet. Jos asetus tulisi voimaan nykyisessä muodossaan jo 1.1.2024, vaatii se muutoksia etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksen suunnitteluun ja arviointiin. Jotta asetuksen mukainen toiminta voidaan toteuttaa, se vaatii huomattavaa viestintää nykyisten toimintatapojen parantamiseksi näin nopealla voimaantulon aikataululla. On kuitenkin hyvä, ettei asetuksen voimaantulo siirtyisi kauemmas tulevaisuuteen.

5. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin näkemyksen mukaan perusteluluonnoksessa on esitetty laajasti ja riittävästi arviot tämän asetuksen vaikutuksista, jos asetus tulisi voimaan nykyisessä muotoilussaan.

6. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim kiittää mahdollisuudesta lausua STM:n asetuksesta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta. Asetuksen perustelumuistio sisältää nykyisellään asetusta täydentävää ja sen tulkinnassa tärkeää tietoa. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim toivoo, että perustelumuistio tai mieluummin muistion perusteella täydennetty kansallinen täydennyskoulutuksen suunnittelun ja toteuttamisen opas olisi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluitä järjestävien tahojen käytettävissä jatkossakin.

Metsäniemi Päivi
Suomalainen Lääkäriseura Duodecim

Kiviranta Panu
Suomalainen Lääkäriseura Duodecim